

hur olika situationer doktorander och etablerade forskare befinner sig i och hur sådana skillnader påverkar möjligheterna att skriva populärt.

Ovesen verkar heller inte så förtjust över den tvärvetenskaplighet som begreppen historisk antropologi och kulturstudier representerar. Istället hänvisar han till de framgångar som både etnologi och antropologi har vunnit. Visserligen, menar han, vore det ansvarslöst att dämpa nyfikenheten inför granndisciplinerna. Mot detta talar emellertid nödvändigheten att inhämta de nödvändiga inomvetenskapliga kunskaperna och insikterna. Förf. understryker att det inte ligger någon rationaliseringsvinst i tvärvetenskaplighet, liksom det inte heller finns några genvägar till vetenskaplig kvalitet.

Flera av texterna i den här antologin är som framgångsöppet polemiska, vilket känns friskt. Några står dessutom i tydlig konflikt med varandra. Sharon Riders kritik av Michel Foucault kontrasterar skarpt mot Birgitta Svenssons entusiasm över de foucaultska perspektiven. Birgitta Skarin Frykman siktar in sig på alla som inte arbetar efter hennes eget "holistiska" kulturbegrepp. Tore Frängsmyr tycker att de senaste årens avhandlingar i historia präglas av fikonspråk och alltför perifera ämnen. Jan Ovesen ifrågasätter i sin tur Frängsmyrs argument och tvärvetenskapliga uttryck som historisk antropologi och kulturstudier (Cultural Studies). Alla de här frontlinjerna som skär igenom antologin kan tyckas mer eller mindre välformulerade. Sammantaget ger de åtminstone en viss fläkt åt framställningen som det artiga samförståndet sällan uppnår.

Lars-Eric Jönsson Höganäs/Umeå

Historisk sociologi. Ulf Drugge & Mats Johansson (red.). Studentlitteratur, Lund 1997. 251 s., ill. ISBN 91-44-00177-0.

Det brukar hävdas att historiker framförallt fokuserar på historiskt unika samt tids- och rumsbundna företeelser och processer som aldrig upprepas på exakt samma vis, medan samhällsvetare söker efter systematiska och allmängiltiga förklaringar. I det senare fallet har denna inriktning bidragit till att de historiska perspektiven ofta satts på undantag. I Sverige baserades folkhemmet och välfärdsstaten på framtidsinriktade resultat och idéer som främst hämtades från samhällsvetarnas forskning. Parallellt med denna utveckling drog sig också historikerna, med några få undantag, tillbaka från den

offentliga debatten. Bristen på historisk anknytning framträder också om vi studerar huvuddelen av den sociologiska, statsvetenskapliga och ekonomiska forskning som behandlade Sovjetunionen och dess satellitstater. Då man bortsåg från historiskt framvuxna kulturella, språkliga, religiösa och etniska särdrag blev det också synnerligen svårt att förutsäga de omvälvande förändringar som ägde rum i Östeuropa 1989–91. Dessa händelser bidrog till att intresset för den historiska dimensionen återuppväcktes, inte minst inom sociologin.

Redaktörerna för *Historisk sociologi*, Ulf Drugge och Mats Johansson, diskuterar i en gemensam inledning den historiska dimensionens betydelse i dagens samhälle, och de anknyter i detta sammanhang till såväl historie- som etnologiämnets betydelse då det gäller att kunna förklara det kollektiva intresset för det förflutna. De betonar även att steget inte är långt mellan historieämnet och sociologin. Detta har främst kommit till uttryck i kombinationen historisk sociologi, som går "ut på att belysa historiska skeenden via historiska källor med hjälp av analysverktyg som knyter an till sociologisk teori och metod" (s. 9). Redaktörerna konstaterar också att det finns ett mycket begränsat samarbete mellan historiker och sociologer i dagens svenska forskarsamhälle. Genom de perspektiv som presenteras i deras bok vill de råda bot på detta isoleringstillstånd, samtidigt som fördomar och okunskap om respektive ämne förhoppningsvis kan bytas ut mot förståelse och intresse för de skilda ämnens premisser. De menar att historikernas kunskaper om det förflutna och källkritiska förhållningssätt borde förenas med sociologisk teori och metod i ökad utsträckning. Det är säkert så, att ett utökat samarbete skulle vara till gagn för båda parter, men frågan är hur det skall gestalta sig. Ovanstående uppdelning, där sociologin tillhandahåller teori och metod medan historiker fyller på med årtal och namn som genomgått det källkritiska nålsögat, känns inaktuell. Alltsedan 1960-talet, då samhällsvetenskapernas inflytande på historieämnet var särskilt stort, har teorier av skilda slag gjort sig gällande i vetenskapliga historieverk. Risker är snarare att en sådan uppdelning är slentrianmässig och därmed stärker etablerade, men mera sällan verklighetsförankrade, fördomar. Samtidigt som jag kommer med denna invändning är jag fullt medveten om det problem som Drugge och Johansson själva betonar: svårigheten att veta vad som gäller inom andra vetenskapliga discipliner än ens egen.

Med detta i åtanke är det tydligt att författarna i denna

bok har valt en klok variant för att introducera historisk sociologi; de har valt att utgå från sina egna intressen och specialiteter i de tillämpningar som följer på de övergripande introduktionskapitlen. Sverker Björk skriver om hur kriminaljournalistiken skildrade brott och brottslingar vid 1800-talets slut respektive om rättspsykiatriens historiska utveckling utifrån ett foucaultskt perspektiv; Ulf Drugge behandlar utifrån tre fallbeskrivningar folklig mentalitet under 1800-talet; Mats Johansson diskuterar vilken betydelse den tyske sociologen Robert Michaels och dennes *Zur Soziologie des Parteiwesens in der modernen Demokratie* hade för den socialdemokratiska partisprängningen 1917, då vänsteroppositionen uteslöts ur partiet, och Mats Jacobsson analyserar vid vilken ålder man betraktades som vuxen i 1700- och 1800-talens övre Norrland. Tyngdpunkten ligger på social- och mentalitetshistoria. Flera av författarna betonar också inflytandet från den franska Annalesskolan och dess inriktning på lokalhistoria respektive strukturella förändringar över tid.

Samtidigt som de ovan nämnda artiklarna är goda illustrationer till att det finns mycket att vinna på ett närmande mellan historia och sociologi, är de samtidigt belysande exempel på att varken historieämnet eller sociologin i Sverige gör några större utblickar i tid och rum. Mats Johansson nämner sociologerna Göran Ther-

born och Walter Korpi som exempel på forskare som gör sådana utblickar, men konstaterar att för övrigt är det mest lokala analyser över begränsad tid som dominerar svensk (historisk) sociologi. Det gäller som sagt även föreliggande bok. Inom svensk historievetenskap har man en längre tid efterlyst inhemska motsvarigheter till historiska synteser i stil med Eric Hobsbawms fyra böcker om tiden från 1789 fram till 1990-tal, men även i detta fall har responsen varit svag. Dessa faktum bidrar till att den historiska sociologi som presenteras med Sverige som utgångspunkt står i en mycket skarp kontrast till den internationella traditionen på detta fält. Men genom sin handfasta karaktär, med råd om vilka arkiv och källmaterial som den historiskt intresserade sociologen eller den sociologiskt intresserade historikern kan använda sig av för svenska förhållanden, har antagligen *Historisk sociologi* prickat in rätt nivå för att reklamera för en tradition som inte har särskilt starka rötter i den svenska forskarmiljön. Dock hade boken fått större tyngd och ökade möjligheter att nå fler intresserade om det funnits större spridning i tillämpningsartiklarnas perspektiv. Det hade varit stimulerande om socialhistorien hade kompletterats med andra historiska forskningstraditioner.

Ulf Zander, Lund